

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1915 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av ej mindre Kungl. Maj:ts proposition med förslag till dels lag om ändrad lydelse av 7, 16, 20 och 23 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock lag om viss ändring av de i 37 § av samma lag meddelade övergångsbestämmelser ävensom i anledning av ovannämnda proposition väckta motioner, än även väckt motion angående vissa ändringar i omförmälda lag.

Närvarande: Herrar Schotte, Strömberg, greve Posse, Pers, Persson i Stallerhult*), Rydén, Ström, Trana*), Alexanderson, greve Spens, Persson i Norrköping och Westman*).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Genom en den 20 april 1915 dagtecknad proposition, nr 139, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till dels lag om ändrad lydelse av 7, 16, 20 och 23 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, dels ock lag om viss ändring av de i 37 § av samma lag meddelade övergångsbestämmelser.

I sammanhang med förenämnda kungl. proposition har utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande i anledning av omförmälda proposition väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 92, av herrar S. H. Kvarnzelius, Helge Bäckström, Otto Mannheimer, Wilhelm Gullberg, J. E. Berglund, Carl Ekman, Gustav Rosén, Bihang till riksdagens protokoll 1915. 6 saml. 2 avd. 1 häft. (Nr 1.) 1

David Bergström, J. Ingmansson, Oskar Eklund, G. H. von Koch, Elof Ljunggren, F. Holmquist, N. O. Bruce, Alfred Petersson, Alfred Stårner, Adam Hult, Fr. Berglund, B. E. Gelotte, Erik Jonsson, Lars Olsson, C. I. Asplund, Alfred Petré, E. V. Gelin, Joh. Larsson, Mauritz Hellberg, Edvard Wavrinsky, J. Sandler, August Ljunggren, Edv. Larson, C. G. T. Wickman, Gust. Österberg, J. S. Almer, Frithiof Söderbergh, Sann. Ståden, Ake Ingeström, Ernst Klefbeck, William Montgomery, Gustaf F. Steffen och John Östling, samt

inom andra kammaren

nr 237 av herrar Hj. Branting och P. Nilsson i Bonarp, med instämmande av herrar David Pettersson i Bjälbo, Arthur Gustafsson i Kasenberg, Conrad Vahlquist, Joh. Zelahn, John Erlansson, N. J. Sigfrid, Sv. Bengtsson i Norup, Nils Johansson i Brånalt, C. E. Svensson i Eskilstuna, Jöns Pålsson, Verner Hedlund, Robert Karlsson i Fjäl, Olof Jonsson i Gumboda, P. J. Persson i Tofta, V. Ekerot, Joh. Andersson i Stårte, Viktor Larsson i Västerås, Ernst Lindley, C. J. Johansson i Upp Mälby, Axel Gylfe, Gust. Eklund, Axel von Sneidern, Gust. Olsson i Ramsta, O. W. Edbom, Aug. Larsson i Säby, Karl Staaff, Bernhard Nilsson i Linnås, E. Räf, E. Eurén, Gustaf Julin, Swen Jönsson i Fridhult, Algot Törnkvist, J. P. Igel, N. A:son Berg i Munkfors, K. A. Borg, O. Alfr. Berg i Ståby, Anders Anderson i Råstock, Karl Magnusson i Kalmar, A. J. Bång i Katrineholm, Axel Lindström, Gust. Rydén i Klosterbergane, E. F. Hellberg i Lycksele, Thure Widlund, Ant. Wikström, Anders Elisson, Karl Magnusson i Skövde, J. P. Jespersson, John Jönsson i Boa, Carl Lindhagen, Fridtjuv Berg, J. A. Jonsson i Hökhult, Johan Jönsson i Revinge, Erik Röing, Alfred Persson i Björnsbyholm, Wilh. Andersson i Resebo, Emil Bengtsson i Kullen, A. J. Andersson i Gävle, Joh. Hedström, Ernst Hage, K. M. Andersson i Milsmaden, Gunnar Löwegren, R. G. Hamilton, S. Welin, Nils Helger, J. Persson i Västervik, O. V. Stenudd, E. A. Leksell, Ing. Bergman, Josef N. Ericsson i Åtvidaberg, N. E. Nilsson i Antnäs, Per Norin, C. J. Öberg, T. Zetterstrand, Sven Persson i Norrköping, Per Gabrielsson, Emil Kristensson, Edv. Uddenberg, Albert Mossberg, Carl Lindmark, K. Westerström, Martin Holmström, Gust. Nilsson i Kristianstad, Enok Runefors, Knut A. Tengdahl, Carl L. Olausson, K. J. Larsson i Bondarve, O. H. Waldén, Jöns Jönsson i Slätåker, J. R. Sundström, C. A. Svensson i Skönsberg, G. W. Källman, Axel Sterne, Pehr Aug. Andersson i Knäppinge, Axel Lindqvist i Kosta, Axel Modig, Gustaf Olofsson i Ävik, Erik Palmstierna, J. Rehn, Bernh. Eriksson i

Grängesberg, *Ol. Olsson* i See, *Linus Lundström* i Långnäs, *Axel Sundberg*, *W. Bäckström*, *G. F. Lundgren*, *C. J. Ericsson* i Arboga, *Aug. Lingström* och *Ernst Söderberg* i Stockholm;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Carl L. Olausson* väckt motion, nr 15.

Vad till en början beträffar den förevarande kungl. propositionen, i vad den avser förslag till lag om ändrad lydelse av 7, 16, 20 och 23 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring, hänvisar utskottet med avseende å skälen för förslaget till propositionen och däri intaget förslag från pensionsstyrelsen, ävensom till vid propositionen fogade utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll.

I sammanhang med detta lagförslag har utskottet övervägt den hemställan, som gjorts av herr *Olausson* i hans förutberörda motion, vilken hemställan går ut därpå, »att riksdagen ville vidtaga sådana ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring, att dels personer, som hava över 6,000 kronors förmögenhet, befrias från ytterligare avgifter än den s. k. grundavgiften och dels att kommun må äga rätt att ur en avliden pensionstagares tillgångar, där denne saknar bröstarvingar, utfå vad kommunen fått vidkännas för honom.»

Till stöd för denna hemställan har herr *Olausson* anfört följande:

»Då 1913 års riksdag antog lagen om allmän pensionsförsäkring, resultatet av mångåriga utredningar och förberedande arbeten, var tillfredsställelsen med detta beslut inom hela landet mycket allmän. Vi hade lyckats på ett utmärkt sätt lösa den svåra uppgiften att åt ålderstigna eller eljest invalida samhällsmedlemmar bereda en värdigare form av understöd än som eljest måste lämnas av fattigvården eller av enskilda.

Nu har dock, sedan lagen trätt i verksamhet, ur olika avseenden yppats, att ofullständigheter vidlåda densamma, att bestämmelser finnas däruti, som, betraktade ur synpunkten för ändamålet med hela lagen, äro synnerligen välbefogade och tyda på en berömvärd omtänksamhet från statsmakternas sida, men som likväl inom vissa lager av vårt lands befolkning icke väckt den tillfredsställelse som därmed avsetts. Det är särskilt i två avseenden som jag här nedan vill göra några erinringar och framställa förslag om ändring.

När detta lagförslag förelades 1913 års riksdag, väcktes i samband med detsamma ett avsevärt antal motioner, av vilka en stor del just berörde den bestämmelse, som, upptagen uti kommitténs förslag, uteslutits

Lag om
ändrad
lydelse av
7, 16, 20
och 23 §§
i pensions-
försäk-
ringslagen.

Herr
Olaussons
motion.

uti det kungl. förslaget, nämligen om undantagande från avgiftspensioneringen av personer, i vilkas taxering under året inberäknats förmögenhet av minst 6,000 kronor. Denna föreskrift berör just de s. k. mellanklasserna, då deras förmögenhetsställning just avses härmed. Dessa personer kunna nämligen anses i en dylik ekonomisk ställning tryggade mot att vid förlust av arbetsförmåga nödgas anlita fattigvården eller anhöriga. Enligt mitt förmenande borde dessa icke befrias från skyldigheten att erlægga den s. k. grundavgiften, som hos envar skall uttagas utan avseende å hans ekonomiska ställning eller icke, men därmed anser jag det vara nog. Varför skall man tvinga sådana personer som ha över 6,000 kronor förmögenhet att betala mera än grundavgiften? Enligt min åsikt skulle det väcka större tillfredsställelse ibland dessa, till vilka man kan räkna större delen av vår jordbrukande befolkning, om de finge stanna med att allenast erlægga grundavgift.

Vidare finner jag bestämmelsen i 10 § av lagen, däri stadgas att kommun skall bestrida åttondelen av pensionstillägget för inom kommunen mantalsskriven pensionstagare, kunna komma att drabba kommunerna ganska tungt. Då det finnes i vårt land icke så få kommuner, som redan äro i ekonomiskt hänseende avsevärt betungade, har fråga förut framkommit om nedsättning av kommunens bidrag till berörda kostnaders täckande. Såsom vi veta vunno dock sådana framställningar, som gjordes i samband med framförandet av hela lagförslaget, icke beaktande. Utom denna skyldighet för kommunerna att bestrida en del kostnader måste ju dessa ikläda sig garanti för pensionsavgifternas erläggande.

Å min sida har jag då tänkt mig en annan möjlighet för kommun att kunna i någon mån erhålla gottgörelse för sina ifrågavarande kostnader, nämligen genom att medgiva kommun rätt att hos vederbörande pensionstagare efter hans död ur hans efterlämnade tillgångar utfå sina för honom i meranämnda avseende havda utgifter. Denna kommunens rätt kan emellertid enligt mitt förmenande icke anses grundad på så starka skäl, att den avlidnes bröstarvingars rätt därigenom till någon del skulle trädas för nära. Endast där den avlidne ej efterlämnar bröstarvingar, skulle man kunna tänka sig att kommunen skulle kunna få en möjlighet att ur den dödes efterlämnade tillgångar till någon del utfå vad kommunen fått vidkännas för honom under hans livstid.»

Utskottet.

Såsom motionären antytt, innehöll ålderdomsförsäkringskommitténs förslag till lag om allmän pensionsförsäkring en bestämmelse, enligt vilken från avgiftsplikt skulle undantagas den, i vilkens taxering under året enligt förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt inberäknades

förmögenhet till värde av minst 6,000 kronor, ävensom hustru till sådan undantagen person. Sistnämnda stadgande upptogs jämväl i det förslag till lag om allmän pensionsförsäkring, som av Kungl. Maj:t vid 1913 års riksdag förelades riksdagen till antagande.

I anledning av sistnämnda kungl. proposition framställdes i ett flertal motioner yrkanden därom, att nu förevarande bestämmelse måtte ur lagförslaget utgå. Tillika hemställdes i en motion, att den i det kungl. förslaget angivna förmögenhetsgränsen måtte höjas till 10,000 kronor. Det särskilda utskott (nr 1), till vilket den kungl. propositionen hänvisades, hemställde i avgivet utlåtande, att omförmälda stadgande måtte ur förslaget uteslutas. Utskottets hemställan blev jämväl i förevarande punkt av båda kamrarna bifallen.

Till stöd för sin ifrågavarande hemställan anförde särskilda utskottet bland annat följande:

»De skäl, som av föredragande departementschefen (ävensom av ålderdomsförsäkringskommittén) anförts till stöd för nu åberopade stadgande, ådagalägga visserligen, att därigenom en nedsättning av totalkostnaderna för försäkringen otvivelaktigt skulle vinnas. Bestämmelsen synes emellertid ur andra synpunkter icke vara till sin innebörd tillfredsställande. Sålunda framhålles i åtskilliga av de i ämnet väckta motioner, att det för var och en, som ej haft tillfälle att djupare tränga in i den finansiella grundvalen för det föreliggande förslaget och framför allt i den ekonomiska innebörden av det ifrågasatta stadgandet om undantag från avgiftsplikt — sålunda sannolikt för den stora massan av dem, som skulle omfattas av försäkringen — måste te sig såsom en betydande oegentlighet, att ur en allmän folkpensionering utesluta dem, som äga en viss förmögenhet. Det måste särskilt framträda, att dessa ägde en större ekonomisk bärkraft än andra av försäkringen berörda personer och sålunda lättare kunde erlagga dem påförda avgifter. Men vidare innebure besittandet av förmögenhet under någon tid av livet ingalunda trygghet för att icke denna kunde komma att förloras, varigenom sålunda behov av högsta möjliga pensionsbelopp komme att föreligga i samma grad som för alla andra. Ju längre tid en person såsom ägare av förmögenhet bleve utesluten från avgiftsplikten, desto mindre bleve hans avgiftspension. De personer, som redan vid jämförelsevis unga år komme till förmögenhet av minst 6,000 kronor, bleve så gott som helt och hållet uteslutna från förmånen att genom inbetalning av egna avgifter bliva delaktiga av denna del av försäkringen. För sådana personer bleve ställningen, därest de på äldre dagar förlorade

Särskilda utskottet vid 1913 års riksdag.

sin förmögenhet, sålunda särskilt ogynnsam, i det att deras pension huvudsakligen komme att bestå endast i pensionstillägg eller, eventuellt, understöd, enär de ej i avsevärd mån kunnat öka sina pensionsförmåner genom egen avgiftspension samt den i förhållande till antalet erlagda avgifter utgående höjningen av pensionstillägget».

*Utskottets
utlåtande.*

Utskottet har icke funnit sig böra avvika från den ståndpunkt, särskilda utskottet vid 1913 års riksdag intagit till nu ifrågakvarande spörsmål. Såsom av särskilda utskottet anmärkts, torde det icke stå i god överensstämmelse med den allmänna folkpensioneringens grundtanke, att från stadgad avgiftsplikt undantagas särskilda samhällsgrupper. Enligt utskottets uppfattning böra dylika inskränkningar i den allmänna avgiftsplikten icke heller lämpligen föreskrivas annat än för det fall, att detta visar sig av kostnadshänsyn eller andra starka skäl nödvändigt. Den omständigheten, att enligt motionärens förslag ifrågakvarande befolkningsskategorier icke vunne befrielse från erläggande av den s. k. grundavgiften eller den pensionsavgift, som det enligt gällande bestämmelser åligger en var avgiftspliktig att erlagga, synes utskottet icke vara av beskaffenhet att förtaga giltigheten av de skäl, som principiellt torde kunna anföras mot en inskränkning av ifrågakvarande art. Det torde enligt utskottets uppfattning böra betonas, att full delaktighet i pensionsförsäkringen är att betrakta icke såsom en börda, utan såsom en förmån, och detta jämväl för den bättre situerade delen av befolkningen. I likhet med särskilda utskottet vid 1913 års riksdag anser sig utskottet därjämte böra erinra, att det förhållandet, att en person är innehavare av förmögenhet till ett värde, överstigande 6,000 kronor, ingalunda i och för sig innebär någon garanti för att hans ekonomiska ställning för all framtid är betryggad.

I sin ifrågakvarande motion har herr Olausson vidare föreslagit, att kommun måtte medgivas rätt att ur avliden pensionstagares dödsbo, därest denne saknar bröstarvingar, utbekomma gottgörelse för de kostnader kommunen fått vidkännas i form av bidrag till pensionstillägg, som vederbörande pensionstagare under livstiden tillgodonjutit. Motionärens ifrågakvarande förslag förutsätter, att en utredning i varje särskilt fall skulle äga rum rörande storleken av det belopp, med vilket kommunen sammanlagt bidragit till avliden pensionstagares pensionstillägg. Emellertid torde det, enligt vad utskottet inhämtat, med den allmänna pensionsförsäkringens nuvarande organisation möta avsevärda eller i vissa

fall måhända oöverstigliga svårigheter att verkställa ifrågavarande utredningar. I alla händelser skulle under nuvarande förhållanden kostnaderna för dylika utredningar i varje särskilt fall stiga till ej så alldeles ringa belopp. Härtill kommer, att det torde vara tvivelaktigt, huruvida det föreslagna stadgandet skulle komma att för kommunerna erhålla någon större praktisk betydelse. Det torde nämligen böra beaktas, att förslaget avser den fattigaste delen av landets befolkning samt att följaktligen de dödsbon, ur vilka kommunerna skulle medgivas rätt att uttaga ersättning för sina ifrågavarande kostnader, merendels torde vara av ytterst ringa värde.

I anledning av vad sålunda anförts finner sig utskottet sakna anledning att tillstyrka den i herr Olaussons motion gjorda hemställan.

Utskottet har vid granskning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag till ändrad lydelse av vissa §§ i lagen om allmän pensionsförsäkring funnit detsamma väl grundat och av förhållandena påkallat.

Utskottet tillstyrker i följd härav detta lagförslag; och återfinnes utskottets hemställan under 1:o) här nedan.

Vidkommande härefter Kungl. Maj:ts förslag till *lag om viss ändring av de i 37 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring meddelade övergångsbestämmelser* och de i anledning därav av herrar Kvarnzelius m. fl. samt Branting och Nilsson i Bonarp väckta motionerna, får utskottet anföra följande:

Lag om ändring i övergångsbestämmelserna i pensionsförsäkringslagen.

Såsom framgår av 37 § i pensionsförsäkringslagen, sådan denna paragraf för närvarande lyder, äro från rätt till understöd jämlikt 33 § i nämnda lag nu uteslutna alla de personer, som vid 1914 års ingång fyllt 67 år, ävensom de, som då fyllt 15 år och voro till arbete varaktigt oförmögna samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning av fattigvården, välgörenhetsinrättningar eller enskilda personer.

Utskottet.

Till upplysning om ungefärliga antalet invalider den 1 januari 1914 har i Kungl. Maj:ts förevarande proposition intagits en tabell, som utskottet här återgiver:

Ungefärliga antalet invalider $\frac{1}{1}$ 1914.

	Ej fullt försörjda *)	Fullt försörjda			Summa	
		av fattigvården	av enskilda	delvis av enskilda, delvis av fattigvården		
<i>15--67 år</i>						
män	grupp I	grupp II	grupp A	grupp B		
.....	18,000	6,000	3,500	1,500	29,000	
kvinnor	47,000	13,000	20,500	9,500	90,000	
.....	Summa	65,000	19,000	24,000	11,000	119,000
<i>över 67 år</i>						
män	tillh. grupp C	grupp III	grupp D	grupp E		
.....	24,700	10,700	11,200	4,800	51,400	
kvinnor	39,500	19,100	33,800	16,400	108,800	
.....	Summa	64,200	29,800	45,000	21,200	160,200
.....	Summa	129,200	48,800	69,000	32,200	279,200

*) Med så liten egen inkomst, att understöd skulle utgå.

Av de i tabellen upptagna 279,200 invaliderna äro allenast ett antal av 65,000 (grupp I) berättigade till understöd enligt nu gällande bestämmelser, under det att övriga omkring 214,000 invalider av ifrågavarande kategori äro uteslutna från understöd på grund därav, att de antingen år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning eller vid 1914 års ingång fyllt 67 år.

Detta uteslutande omfattar således, hänfört till ovanstående tabell, dels de ej fullt försörjda personer, som vid 1914 års ingång fyllt 67 år (grupp C om 64,200 invalider),

dels dem, som äro fullt försörjda av fattigvården (grupperna II och III om resp. 19,000 och 29,800 invalider),

dels dem, som äro fullt försörjda av enskilda (grupperna A och D om resp. 24,000 och 45,000),

dels ock dem, som äro fullt försörjda delvis av enskilda och delvis av fattigvården (grupp B om 11,000 och grupp E om 21,200).

Pensionsstyrelsens underdåniga framställning av den 19 december 1914, som ligger till grund för ifrågavarande kungl. proposition i vad den avser pensionsförsäkringslagens övergångsbestämmelser, innebär, att samtliga de i ovan intagna tabell med A, B, C, D och E betecknade grupperna skulle inbegripas i pensionsförsäkringen, varigenom

ytterligare omkring 165,000 invalider skulle komma i åtnjutande av pensionsförsäkringens förmåner.

Den ökade kostnad för statsverket, som skulle föranledas av denna utvidgning, borde enligt förslaget bestridas dels av medel, disponibla från arbetarförsäkringsfonden, dels ock genom ett statsbidrag, utgående under vart och ett av åren 1917—1940 med 2,230,000 kronor. Sedermera har pensionsstyrelsen, enligt vad inhämtas av den kungl. propositionen, avgivit olika alternativ till ordnande av förevarande fråga, innefattande dels en utsträckning av övergångstiden i vad den angår understödets storlek, dels ock en eller flera av omförmälda grupper utslutande.

Ehuru syftet med pensionsstyrelsens framställning i hela dess omfattning funnits synnerligen behjärtansvärt, har Kungl. Maj:t i nu förevarande kungl. proposition emellertid ansett sig ej kunna upptaga styrelsens förslag i dess ursprungliga skick, utan av statsfinansiella skäl inskränkt sig till att föreslå, att allenast grupperna A och B (de invalider mellan 15 och 67 år, som åtnjutit full försörjning av enskilda eller delvis av enskilda och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar), skulle inbegripas i försäkringen. Dessa grupper omfatta omkring 35,000 invalider.

Vidkommande beloppet av det understöd, som skulle tillkomma ifrågavarande invalidgrupper, har Kungl. Maj:t i likhet med pensionsstyrelsen föreslagit, att detta måtte bestämmas till samma procent av eljest stadgat understödsbelopp som för den, vilken under år 1914 förvärvat rätt till understöd, eller således högst till 75 kronor för man och 70 kronor för kvinna; och skulle understödet utgå tidigast från och med år 1916.

Uti sina ovannämnda motioner hava herrar *Kvarnzelius* m. fl. samt herrar *Branting* och *Nilsson* i Bonarp hemställt, »att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i det av Kungl. Maj:t i proposition nr 139 framlagda förslag till lag om viss ändring av de i 37 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring meddelade övergångsbestämmelser, att, under i övrigt i propositionen föreslagna villkor, utöver de med samma proposition avsedda invalidgrupperna A och B må i försäkringen inbegripas jämväl de med C, D och E betecknade invalidgrupperna, ävensom att vid bifall härtill övergångstiden utsträcker, på sätt pensionsstyrelsen ifrågasatt, antingen till och med år 1922 eller ock till och med år 1929.»

Herr Kvarnzelius' m. fl. samt herrar Brantings och Nilssons i Bonarp motioner.

Därest detta förslag icke skulle vinna riksdagens bifall, hemställa motionärerna alternativt, »att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i Kungl. Maj:ts nyssberörda i propositionen framlagda förslag att, under i övrigt i propositionen föreslagna villkor, utöver de med propositionen avsedda invalidgrupperna A och B må i försäkringen inbegripas jämväl den med C betecknade invalidgruppen.»

Till stöd för dessa yrkanden anföres i motiveringen följande:

»I en till riksdagen avlåten proposition, nr 139, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga, bland annat, ett förslag till lag om viss ändring av de i 37 § av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring meddelade övergångsbestämmelser. Detta förslag innebär, att av nu från försäkringen uteslutna invalidgrupper skulle från och med den 1 januari 1916 däri inbegripas sådana invalider, som den 1 januari 1914 fyllt 15, men icke 67 år och redan då voro till arbete varaktigt oförmögna samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning antingen av enskilda personer eller ock delvis av enskilda och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar. Till dessa invalider skulle enligt förslaget understöd utgå med 50 procent av normalt understödsbelopp. Statens kostnader härför skulle bestridas av medel från arbetarförsäkringsfonden.

Detta i och för sig synnerligen behjärtansvärda förslag är närmast föranlett av en framställning från pensionsstyrelsen, som emellertid går vida längre. Styrelsen avser nämligen, att utöver berörda två invalidgrupper, av styrelsen betecknade med A och B (se propositionen sid. 23, tabell 3), skulle i försäkringen inbegripas följande tre grupper, nämligen

gruppen C, omfattande personer, som den 1 januari 1914 fyllt 67 år och antingen redan då voro till arbete varaktigt oförmögna samt icke år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning av fattigvården, välgörenhetsinrättningar eller enskilda personer, eller ock först efter 1914 års ingång blivit eller bliva till arbete varaktigt oförmögna;

gruppen D, omfattande invalider, som den 1 januari 1914 fyllt 67 år och då voro fullt försörjda av enskilda personer; samt

gruppen E, omfattande invalider, som likaledes den 1 januari 1914 fyllt 67 år och då voro fullt försörjda delvis av enskilda och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar.

Pensionsstyrelsen hade tänkt sig, att kostnaderna för genomförande av dess förslag skulle, i den mån de icke kunde bestridas av medel

från arbetarförsäkringsfonden, utgå av för ändamålet särskilt beviljat anslag å 2,230,000 kronor årligen under åren 1917—1940.

Statsrådet och chefen för civildepartementet fann vid prövning av denna pensionsstyrelsens framställning syftet med densamma synnerligen behjärtansvärt, men ansåg sig på grund av det rådande tidsläget förhindrad att framlägga något förslag till pensionsförsäkringens utvidgning, som skulle förutsätta äskande av ytterligare anslag. Departementschefen anmodade för den skull pensionsstyrelsen att verkställa utredning, huruvida och i vad mån ändring i pensionsförsäkringslagens övergångsbestämmelser i angiven riktning skulle kunna vidtagas, utan att ökat statsbidrag för ändamålet bleve erforderligt.

Med anledning härav framställde styrelsen i skrivelse den 8 april 1915 följande fyra alternativ, vilka omnämnas i berörda proposition nr 139, sid. 42—44.

Alternativ I. Samtliga fem förut omnämnda invalidgrupper A—E, omfattande omkring 165,000 personer, medtagas i försäkringen. Övergångstiden utsträcker. Årligt statsbidrag under åren 1917—1940 662,000 kronor.

Alternativ II. Invalidgrupperna A, B och C, omfattande omkring 99,000 personer, medtagas. Statsbidrag under åren 1917—1940 512,000 kronor årligen.

Alternativ III. Invalidgruppen C, omfattande omkring 64,000 personer, medtages. Intet statsbidrag.

Alternativ IV. Invalidgrupperna A och B, omfattande omkring 35,000 personer, medtagas. Intet statsbidrag.

Vid frågans behandling i statsrådet anförde departementschefen, att han av statsfinansiella skäl ansåg sig icke kunna förorda alternativen I och II, då dessa skulle kräva särskilt statsbidrag, och att han i valet mellan alternativen III och IV lämnade företräde åt alternativ IV, bland annat av den grund, att detsamma skulle erfordra disposition av ett mindre belopp ur arbetarförsäkringsfonden, än vad fallet vore med alternativ III, och att andra kammaren vid 1914 års senare riksdag uttalat sig för de i detta alternativ inbegripna grupperna. Samtidigt framhöll departementschefen, att, om man vid beräkning av en räntefot, som ej allt för mycket understiger den för närmaste framtiden sannolika, skulle finna, att överskott å fonden uppkommer, det är ej blott fullt befogat att taga detta överskott i anspråk för nu ifrågavarande ändamål, utan sådant användande framstår såsom en plikt mot den nu levande generationen, för vars räkning fonden hopbragts.

Det synes undertecknade uppenbart, att Kungl. Maj:ts förslag, som avser att i pensionsförsäkringen införa endast cirka 35,000 av de av pensionsstyrelsen föreslagna 165,000 invaliderna, visserligen innebär en förbättring av de nuvarande övergångsbestämmelserna, men dock icke löser denna såväl för stora grupper av landets fattiga befolkning som för pensionsförsäkringens lyckliga genomförande i vårt land synnerligen viktiga fråga. Nämda förslag lämnar fortfarande utanför försäkringen de stora grupperna av invalider över 67 år, vilkas behov av understöd är påtagligt och vilkas moraliska rätt att lika väl som andra inbegripas i försäkringen knappast torde kunna bestridas. Pensionsstyrelsen, vars bedömande av dessa förhållanden givetvis måste tillmätas synnerligt avseende, uttalar ju till och med i sin skrivelse den 8 april 1915, att, om i försäkringen icke samtliga grupper kunna medtagas, den stora invalidgruppen C av oförsörjda invalider över 67 år bör komma i fråga *framför* de i den kungl. propositionen föreslagna grupperna A och B av yngre invalider. Kungl. Maj:ts förslag innebär dessutom disposition av endast en del av de medel, som torde kunna frigöras ur arbetarförsäkringsfonden. Att icke redan nu till fullo utnyttja medel, som ju uteslutande äro avsedda för den nuvarande generationens inbegripande i försäkringen, synes oss icke vara riktigt och detta allra minst under nu rådande dyra levnadsförhållanden, vilka naturligtvis ytterligare försvåra ifrågasvarande invaliders redan förut bekymmersamma försörjningsförhållanden.

Hade man vid 1913 års riksdag vågat räkna med möjligheten att för jämförelsevis ringa kostnader kunna erhålla så betydligt förbättrade övergångsbestämmelser, som pensionsstyrelsens förslag innebär, hade mycket sannolikt övergången lagts på annat sätt än nu skedde. Önskan att i försäkringen inbegripa så många av den nuvarande generationens invalider som möjligt förefanns väl hos riksdagens samtliga partier, men man avskräcktes av de till synes nästan oöverkomligt höga kostnaderna. Man föredrog att lägga beräkningarna mycket försiktigt, i hopp att sedan kunna vidtaga förbättringar i försäkringen. Nu först har man en börjande praktisk erfarenhet att tillgå och har haft tillfälle att med denna praktiska erfarenhet såsom bakgrund närmare bedöma åtskilliga förhållanden, som äga sammanhang med försäkringen. Allt detta synes visa hän i den riktning, att övergångsbestämmelserna kunna göras avsevärt vidare. Genom pensionsstyrelsens förslag till utjämning av kostnaderna och disposition för desamma av förefintliga överskottsmedel, har hela denna fråga nu kommit i ett annat läge.

Vi inse till fullo, att frågan om utsträckning av pensionsförsäringen till nya invalidgrupper under nuvarande tidsläge lika fullt kräver en synnerligen försiktig politik från Kungl. Maj:ts sida med hänsyn till möjligheten av ökade kostnader för staten. Men Kungl. Maj:t synes oss nu hava drivit försiktigheten väl långt, då Kungl. Maj:t ansett sig av kostnadsskäl böra stanna vid det allra minst vittgående av de av pensionsstyrelsen framlagda alternativen.

Vi anse därför, att om pensionsstyrelsens ursprungliga förslag av statsfinansiella skäl icke nu kan genomföras, riksdagen åtminstone borde kunna antaga ettdera av de föreslagna alternativen I eller II.

Av dessa är alternativ I uppenbarligen att föredraga i så måtto, att detsamma medför, att *samtliga* invalidgrupperna A, B, C, D och E därigenom skulle inbegripas i försäkringen. Visserligen måste man härför underkasta sig en mindre jämkning i övergångsbestämmelserna, vilken skulle hava till följd, att de invalider, som förvärva rätt till pensionstillägg eller understöd under åren 1916—1923 eller alternativt under åren 1919—1929, skulle erhålla pensionstillägg (understöd) med något lägre belopp än eljest. Den hittillsvarande erfarenheten synes emellertid hava givit vid handen, att dessa invaliders antal sannolikt, åtminstone under de närmaste åren, blir vida lägre, än man beräknat, och dessa personer skulle i alla händelser erhålla högre pensionstillägg (understöd) än det, som skulle tillkomma de till inbegripande i försäkringen nu ifrågasatta invaliderna. En dylik jämkning av övergångsbestämmelserna synes oss därför icke böra mötas av några större betänkligheter, när man tager i betraktande de stora fördelar, som skulle uppnås genom att få i försäkringen inneslutna *samtliga* omnämnda invalidgrupper.

Om man emellertid av ett eller annat skäl vill undvika utsträckning av den stadgade övergångstiden, erbjuder alternativ II en utväg, som visserligen icke löser frågan i samma omfattning som alternativ I, men dock medför en betydande förbättring av övergångsbestämmelserna i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag. Detta alternativ innesluter nämligen utöver de med A och B betecknade invalidgrupperna, som upptagas i sistnämnda förslag, jämväl sådana invalider över 67 år, vilka den 1 januari 1914 ej voro fullt försörjda av andra. Behovet att inbegripa samtliga grupperna A—E i försäkringen måste visserligen anses vara stort, men, om man skulle nödgas av statsfinansiella hänsyn utesluta någon grupp, synes det oss i likhet med pensionsstyrelsen tydligt, att dessa äldre invalider, vilka redan hava sin försörjningsfråga ordnad, d. v. s. grupperna D och E, böra i första hand undantagas.

Då pensionsstyrelsen anfört, att styrelsen, efter en omsorgsfull och på synnerligen försiktiga beräkningsgrunder verkställd utredning, kommit till den bestämda övertygelsen, att det av styrelsen beräknade överskottsbeloppet i fonden kan disponeras på av styrelsen föreslaget sätt, utan någon menlig inverkan på försäkringens soliditet, och att hela detta belopp uteslutande bör användas till förmån för de ur försäkringen uteslutna invalidgrupperna, synes oss icke någon anledning föreligga att icke för detta ändamål nu helt utnyttja beloppet.

De jämförelsevis obetydliga statsbidrag, som alternativen I och II förutsätta — resp. 662,000 och 512,000 kronor — synas oss icke vara av den storlek, att de borde lägga hinder i vägen för en så viktig frågas lösning. Man måste betänka, att de för staten beräknade försäkringskostnaderna uppgå till så betydande belopp — för år 1920 till cirka 9,500,000 kronor, för år 1925 till cirka 16,000,000 kronor och för år 1930 till cirka 22,000,000 kronor — att ifrågasatt ökad statsbidrag utgöra en ren obetydlighet i förhållande till dessa belopp.

Man kan till och med ifrågasätta, huruvida det över huvud taget skulle vara nödvändigt att för ändamålet begära ökat statsbidrag. Pensionsstyrelsen erinrar, att såväl de förutvarande som de av pensionsstyrelsen verkställda beräkningarna av försäkringskostnaderna äro så försiktigt uppgjorda, att de verkliga kostnaderna troligen komma att understiga de anförda miljonsiffrorna. Det är väl under sådana omständigheter sannolikt, att även med tillägg av de ifrågasatta jämförelsevis obetydliga beloppen kostnaderna komma att stanna inom ramen av de beräkningar, som ligga till grund för riksdagens redan fattade beslut.

Skulle man vilja förskaffa sig en ytterligare garanti för att den kostnadsökning, som dessa utvidgningar skulle komma att medföra, icke skulle medföra någon förhöjning av den av 1913 års riksdag fastställda ram, skulle en dylik garanti lämpligen kunna vinnas genom den bestämmelsen, att, om någon framtida ökning i de beräknade försäkringskostnaderna skulle genom de ifrågasatta utvidgningsbestämmelserna uppstå, denna ökning skall i första hand bestridas av de sannolikt betydande överskottsmedel, som redan från och med nästa år torde kunna disponeras ur pensionsförsäkringsfonden.

På grund härav anse vi, att en sådan ändring av pensionsförsäkringslagens övergångsbestämmelser bör vidtagas, som innefattas i pensionsstyrelsens med alternativ I betecknade förslag. Skulle man emellertid anse, att en utsträckning av övergångstiden icke bör under några förhållanden ifrågakomma och att i följd härav alternativ I icke

bör antagas, hålla vi före, att i vart fall en sådan utvidgning av pensionsförsäkringen nu bör genomföras, som innefattas i alternativ II.

Vi vilja slutligen ytterligare betona, huru betydelsefull denna fråga är såväl för hela landet som för pensionsförsäkringsverksamheten. Det belopp, som genom en utvidgning av pensionsförsäkringen skulle tillkomma varje enskild nyinträdande invalid, bleve visserligen icke stort, men ju mera omfattande utvidgningen blir, desto flera svenska hem skulle därigenom tillskyndas en icke ringa ekonomisk lättnad. Dessa pensionsunderstöd skulle innebära, att tusende och åter tusende äldre invalider, vilka hittills lyckats bibehålla sin självständighet, men med tilltagande ålder allt mer och mer drivas över till fattigvården, skulle själva i avsevärd grad fortfarande kunna bestrida sin egen försörjning. De skulle i moraliskt hänseende medföra en betydelsefull förändring till det bättre för ett mycket stort antal personer, vilka nu äro hänvisade att äta nådebröd hos anhöriga. De skulle göra pensionsförsäkringens mål och medel tillgängliga för stora kretsar i vårt land, vilka nu stå oförstående inför de till sitt resultat i vissa fall egendomliga och svårförklarliga bestämmelser, som utesluta vissa invalider, men inbegripa andra, vilka ofta synas mindre nödställda. Det är en fråga av stor betydelse för landets fattiga befolkning och för hela pensionsförsäkringen, som här skulle kunna lösas, sannolikt utan några som helst och i allt fall med jämförelsevis obetydligt ökade kostnader för staten. Sakens genomförande skulle ock medföra en avsevärd lättnad i fattigvårdsbördan för kommunerna.

Anmärkas bör, att, då varken alternativ I eller alternativ II förutsätter ökat statsbidrag, förrän från och med år 1917, ett bifall till någotdera av dessa förslag icke nu kräver beviljande av medel för ändamålet. Däremot erfordras för genomförande av vare sig det ena eller det andra av dessa alternativa förslag, att pensionsförsäkringsfonden, i vilken arbetareförsäkringsfonden från den 1 januari 1915 ingår, anlitas i den utsträckning, pensionsstyrelsen ifrågasatt.»

Såsom framgår av nu lämnade redogörelse, har ovan bemälde motionärers huvudförslag samma omfattning som pensionsstyrelsens ursprungliga förslag. Det förstnämnda förslaget innefattar endast såtillvida en skiljaktighet från det sistnämnda, att motionärerna, i ändamål att de med reformen förknippade kostnader måtte nedbringas, föreslagit en utsträckning av den i 37 § stadgade övergångstiden för pensions-tilläggs eller understöds uppbringande till normala belopp.

Utskottet.

Denna utsträckning hänför sig till två av pensionsstyrelsen framställda alternativ:

alternativ a), innebärande att pensionstillägg eller understöd skola utgå med följande procent:

för år 1916	60 %
» » 1917—1918	70 »
» » 1919—1920	80 »
» » 1921—1922	90 »
» » 1923	100 »; och

alternativ b), innebärande att samma tillägg eller understöd skola utgå med följande procent:

för år 1916	70 %
» » 1917	80 »
» » 1918—1929	90 »
» » 1930	100 »

För genomförande av motionärernas huvudförslag skulle, vilket av ovanberörda alternativ som väljes, ett årligt statsbidrag av 662,000 kronor erfordras för åren 1917—1940. Enligt vad utskottet inhämtat av pensionsstyrelsen kan detta anslagsbelopp, om detsammans utgående bestämmes till tiden 1917—1950, nedsättas till 548,000 kronor.

*Utskottets
utlåtande.*

På sätt redan förut framhållits, hava de nu gällande inskränknin-
garna i avseende å rätten till understöd uteslutande tillkommit ur kost-
nadssynpunkt. Alla, som vid 1913 års riksdag överhuvudtaget önskade
folkförsäkringens genomförande, torde hava varit ense därom, att
det varit synnerligen lyckligt, om övergångsbestämmelserna kunnat
göras vidare än som skedde och således fått omfatta flertalet av den
nu levande generationen. Man lär vid sistnämnda riksdag icke heller
 varit främmande för de inkonsekvenser och i många fall obilliga resultat,
 vartill dessa av kostnadsskäl förorsakade inskränkingar skulle komma
 att leda. Enligt övergångsbestämmelsernas nuvarande avfattning blir
 den, som under år 1913 icke haft någon inkomst eller tillgång, utesluten
 från understöd, under det att åter den, som under samma år ägt ett
 mindre kapital eller kunnat bereda sig någon mindre inkomst, är berättigad
 till understöd. Den sämst ställda blir sålunda utan understöd,
 under det att den bättre situerade erhåller sådant. Det torde utan
 vidare vara uppenbart, att bestämmelser, som verka på ifrågakvarande
 sätt, för den stora allmänheten måste förefalla hårda och orättvisa. De

sökande, som på grund av sin fattigdom avvisas av pensionsnämnderna, hava svårt att förstå, att en dylik tillämpning av lagen kan hava stått i överensstämmelse med lagstiftarnas avsikt. Det är ock tydligt, att misstroende till folkförsäkringen skall uppammas hos allmänheten, så länge bestämmelser kvarstå, som leda till resultat, vilka för det allmänna rättsmedvetandet framstå såsom stötande.

Vad särskilt angår dem, som vid 1914 års ingång redan fyllt 67 år, måste det synas dessa obilligt, att de skola vara uteslutna från försäkringens förmåner. Många av dem hava säkerligen, direkt eller indirekt, bidragit till bildande av arbetarförsäkringsfonden, och ingen av dem lär hava tänkt sig, att, då försäkringen en gång genomfördes, de skulle ställas helt och hållet utanför densamma. Snarare torde de hava väntat, att försäkringen i första hand skulle komma just dem till godo, som endast hade några få år kvar att leva och som ofta under stora försakelser hittills dragit sig fram i väntan på att en ljusning i deras bärningvillkor skulle inträda genom införandet av den allmänna folkpensioneringen. Dessa åldringar synas också framför andra böra vara berättigade till understöd. Möjligheten för dem att själva försörja sig är, såsom pensionsstyrelsen framhåller, så till vida mindre än för de yngre invaliderna, som de förra hava ålderns börda och oftast svårare att kunna bereda sig någon liten inkomst, då deras rörlighet och anpassningsförmåga ofta är inskränkt. — Enligt vad av ålderdomsförsäkringskommitténs betänkande inhämtas, utsände kommittén till åldringarna i riket cirkulär med förfrågningar angående deras ekonomiska förhållanden och deras hälsotillstånd. De besvarade dessa cirkulär efter bästa förmåga, och de sågo säkerligen i deras utsändande ett visst löfte eller åtminstone en förhoppning om framtida pension. Ifrågavarande åldringar torde hava svårt att fatta, att de skola vara uteslutna ur försäkringen endast av den anledning, att de hunnit överskrida 67-årsgränsen, innan lagen trätt i kraft.

Därest en utvidgning av rätten till delaktighet i pensionsförsäkringen skall äga rum, synes lämpligast, att denna göres utan dröjsmål så fullständig som möjligt. Sker icke detta, synes det utskottet kunna befaras, att svårbotlig skada tillskyndas folkpensioneringen, vilken tyvärr hittills icke torde hava omfattats med folkets tillit i den grad, som är önskvärt och som den förtjänar.

Det mål, man nu eftersträvar, synes utskottet lämpligast vinnas därigenom, att det av motionärerna framställda huvudförslaget godtages. Såsom ovan nämnts, innebär detta, att i försäkringen skulle från och med

den 1 januari 1916 inbegripas alla i den här ovan å sid. 8 intagna tabell angivna invalider, som icke år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar. Vidare innefattar förslaget, att i försäkringen skulle inbegripas de personer, som vid 1914 års ingång fyllt 67 år och då ännu icke voro till arbete varaktigt oförmögna.

I nedanstående tabell angivas — förutom antalet invalider den 1 januari 1914 inom de särskilda grupperna, enligt beteckningen i den å sid. 8 intagna tabellen — de med en räntefot av 4 % beräknade kapitalvärdena den 1 januari 1916 av den på staten belöpande andelen i kostnaden för medtagande i försäkringen av dessa grupper:

Grupp.	Antal understöds- berättigade invalider 1/1 1914.	Kapital- värden kr.
A	24,000	11,231,000
B	11,000	5,144,000
C	64,200	18,888,000
D	45,000	12,525,000
E	21,200	5,898,000
Summa	165,400	53,686,000

Pensionsstyrelsen har, såsom förut berörts, vid uppgörandet av sitt ursprungliga förslag förutsatt, att de kostnader för staten, som skulle föranledas av ett genomförande av styrelsens förslag, skulle få bestri- das dels av medel, som kunde bliva disponibla från arbetarförsäkrings- fonden, dels av särskilt av riksdagen för ändamålet beviljat anslag.

Arbetarförsäkringsfonden skulle, som bekant, enligt riksdagens be- slut hava till ändamål att, då pensionsförsäkring infördes, möjliggöra, att pensionsförmånerna i såvitt möjligt lika mån skulle komma till godo såväl den då levande generationen som de kommande generationerna.

Arbetarförsäkringsfonden har, jämlikt nuvarande bestämmelser i pen- sionsförsäkringslagen, disponerats för förhöjning av den procent, enligt vilken avgiftspensionerna eljest skolat kunna beräknas för den nuvarande generationen.

Pensionsstyrelsen har verkställt en undersökning för att utröna, huruvida icke, med bibehållande av nu gällande bestämmelser rörande

avgiftspensionen, arbetarförsäkringsfonden även skulle kunna disponeras till förmån för de nu uteslutna invalidgruppernas inbegripande i försäkringen.

Denna undersökning har givit till resultat, att kapitalvärdet vid 1914 års utgång av de förpliktelser, som enligt nu gällande övergångsbestämmelser skola täckas av fonden, allteftersom fondens framtida förräntning antages till 3,5, 3,85 eller 4 %, uppgår till de i nedanstående tabell angivna belopp:

Fondens storlek $\frac{1}{1}$ 1915.	Räntefot.	Kapitalvärdet av fondens förpliktelser $\frac{1}{1}$ 1915.	Brist (-) överskott (+).
Kr.		Kr.	
35,850,000	3.5 %	39,790,000	- 3,940,000
	3.85 %	18,579,000	+ 17,271,000
	4.00 %	9,444,000	+ 26,406,000

Därest man nu, såsom styrelsen antagit kunna utan olägenhet ske, till grund för den nuvarande generationens pensionering lägger en räntefot av 4 %, kan man ur arbetarförsäkringsfonden för ifrågavarande ändamål disponera ett belopp, vilket den 1 januari 1915 uppgick till 26,406,000 kronor, men vilket, med tillägg av 1915 års ränteinkomst, beräknats uppgå till 27,462,000 kronor. Återstående kostnader för medtagande i försäkringen i enlighet med motionärernas förslag av samtliga grupperna A—E, motsvarande ett kapitalvärde den 1 januari 1916 av 26,224,000 kronor, skulle täckas dels av ett belopp, motsvarande den besparing i nu beräknade kostnader för understöd och pensionstillägg till i försäkringen redan inneslutna invalider, som skulle uppkomma vid en utsträckning av övergångstiden i enlighet med något av de framställda alternativen, dels ock, såsom förut nämnts, genom ett årligt statsanslag under åren 1917—1940 av 662,000 kronor eller under åren 1917—1950 av 548,000 kronor.

Utskottet, som haft tillfälle att förvissa sig om, att de av pensionsstyrelsen verkställda beräkningarna äro utförda med mycken försiktighet, anser för sin del, att till grund för beräkningen av kostnaderna för den nuvarande generationens pensionering kan läggas en räntefot av 4 %. Det är sannolikt, att man under den närmaste tiden kan påräkna en icke obetydligt högre ränta. Arbetarförsäkringsfonden är för närvarande

placerad till en genomsnittsränta av 4,4 %. Statens senast upptagna lån löpa med en räntefot av 5 %. Det lärer också vara all anledning antaga, att vi, för den närmare framtiden åtminstone, hava att räkna med en period av hög ränta. Även om sedermera en nedgång av räntefoten skulle komma att ske, må uppmärksammas, att fondplaceringar endast successivt under loppet av flera år röna inverkan härav. De sakkunniga (herrar Rob. Benckert, Victor Moll och E. Phragmén), som i juli 1914 tillkallades av försäkringsinspektionen och då avgåvo yttrande angående räntefoten å vissa fondplaceringar, uttala också, att, helst om man räknar med en medelränta under en längre tidsperiod, anledning saknas antaga, att sådan placering till 4 % icke kan även framdeles uppnås. Försäkringsinspektionen uttalar också i underdånigt utlåtande av juli 1914, att antagande av en räntefot av 4 % vid beräkningen av premier och premiereserv för lifförsäkring bör anses i och för sig betryggande.

Någon tvekan att godtaga den ståndpunkt, som pensionsstyrelsen intagit i fråga om användandet av arbetarförsäkringsfonden, har därför icke syntts utskottet böra förefinnas.

Vad angår det årliga statsbidrag, som skulle ytterligare erfordras för genomförande av motionärernas ifrågavarande förslag, är ju detta, resp. 662,000 kronor eller 548,000 kronor, ganska ringa i förhållande till det stora antal invalider, som härigenom skulle bliva delaktigt i pensionsförsäkringen.

I själva verket kan, efter vad utskottet från pensionsstyrelsen inhämtat, antagas, att de beräkningar, som legat till grund för hela pensionsförsäkringen, äro så försiktigt uppgjorda, att goda utsikter förefinnas, att det statsbidrag, som för genomförande av motionärernas förslag skulle under en följd av år erfordras, fullt eller åtminstone till stor del skulle komma att falla inom ramen av de beräknade statsanslagen för de enligt nu gällande bestämmelser utgående pensionstillägg och understöd. De periodiska undersökningar av pensionsförsäkringsfonden, som komma att äga rum, skola enligt utskottets uppfattning komma att ådagalägga, att pensionsförsäkringen även inom avgiftspensioneringen äger betydelsefulla vinstkällor, till vilka hänsyn icke tagits vid de försäkringstekniska beräkningarna.

I detta sammanhang må uppmärksammas, att något som helst ytterligare statsbidrag i allt fall icke behöver anvisas förrän för år 1917.

Slutligen torde böra betonas, att de invalider, som, därest motionärernas förslag biträdades, skulle intagas i försäkringen, måste, i den mån så ej redan skett, förr eller senare komma att av det allmänna eller av

enskilda försörjas. En del av dem förskaffa sig för närvarande själva sitt nödtorftiga uppehälle, men med stigande ålder avtaga deras arbetskrafter, och de måste då falla det allmänna eller den enskilda välgörenheten till last. I många fall blir det kommunerna, som få taga hand om dem. Det är i själva verket här närmast fråga om, vem som skall betala deras underhåll, staten, enskilda eller kommunerna, eller om en samverkan mellan dessa tre skall äga rum. Det måste synas billigt, att, då staten lämnar ett avsevärt bidrag till pensionering av en del av de invalider, som den 1 januari 1914 befunno sig i åldern mellan 15 och 67 år, staten också bidrager till de övriga invalidernas underhåll. Något principiellt skäl att göra en åtskillnad härvidlag, synes i varje fall icke kunna anföras.

Beträffande härefter de alternativ, som framställts i fråga om utsträckning av övergångstiden, synes det i motionärernas förslag framställda alternativet b) eller en utsträckning av övergångstiden till och med år 1929 vara att föredraga, enär genom antagande av detsamma understöden icke komma att för någon grupp minskas med mer än 10 %, och detta endast för dem, som eljest skulle erhålla pensionstillägg eller understöd till normalt belopp.

Utskottet anser sålunda, att en rättfärdighetsfråga av djup innebörd här föreligger, och att det är synnerligen behjärtansvärt, att redan nu taga steget fullt ut och i försäkringen inbegripa alla de från denna utslutna invalider, vilkas försörjning ej redan är genom det allmännas försorg ordnad. I och för pensionsförsäkringens hela ställning och handhavande är det också betydelsefullt, att så sker.

Då utskottet sålunda förordar bifall till den utvidgning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition, som innehålles i herrar Kvarnzelius' m. fl. samt Brantings och Nilssons i Bonarp motioner, uppkommer frågan, huruvida erforderliga bestämmelser böra tillkomma genom ändring av 37 § i pensionsförsäkringslagen eller, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, genom antagande av en särskild lag beträffande övergångsbestämmelserna eller genom en kombination av båda sätten.

Utskottet har därvid kommit till den uppfattning, att frågan bäst löses *dels* genom att till Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring av vissa paragrafer i pensionsförsäkringslagen också föga viss ändring av 37 §, *dels ock* genom antagande av en särskild lag angående övergångsbestämmelser i anledning av pensionsförsäkringslagen.

Med avseende å dessa förslag må uppmärksammas, att det befunnits mest praktiskt, att till den särskilda lagen om övergångsbestäm-

melserna överflytta bland annat de nu i 37 § jämväl innehållna övergångsbestämmelserna med avseende å avgiftspensionerna.

Tillika hava några jämkningar av redaktionell art ägt rum.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet:

1:o) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande proposition och med bifall till de i ämnet väckta motionerna nr 92 i första kammaren av herr Kvarnzelius m. fl. och nr 237 i andra kammaren av herrar Branting och Nilsson i Bonarp, måtte för sin del antaga följande förslag till

A) Lag

om ändrad lydelse av 7, 16, 20, 23 och 37 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Häri genom förordnas, att 7, 16, 20, 23 och 37 §§ i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring skola erhålla följande ändrade lydelse:

7 §.

Årsinkomst — — — — — tillkommer.

Där — — — — — tillämpliga.

I fråga om äkta makar skall, vid bestämmande av pensionstilläggs belopp, årsinkomsten för envar av dem beräknas utgöra hälften av deras sammanlagda årsinkomst, där ej i särskilda fall pensionsstyrelsen med hänsyn till föreliggande omständigheter finner makes årsinkomst böra tillsvidare beräknas såsom för ogift person.

16 §.

Ändring i taxeringsnämnds beslut enligt 14 § må av enskild sakägare ävensom av kommun samt av ombud, varom i 27 § förmäles, sökas genom besvär inom den tid och i den ordning, som angående besvär över taxeringsnämnds beslut är stadgat; dock att, där ändring sökes i beslut rörande fråga, huruvida någon skall på grund av varaktig oförmåga till arbete undantagas från erläggande av pensionsavgift, dessa besvär skola anföras hos pensionsstyrelsen och inlämnas till vederbörande pensionsnämnd, i Stockholm före utgången av augusti månad, men annorstädes i riket före utgången av juli månad. Har pensions-

avgift blivit den klagande påförd, är han ändock skyldig att erlægga avgiftsbeloppet med rätt att återfå vad han finnes hava för mycket erlagt.

Har — — — — — hos pensionsstyrelsen.

Menar — — — — — efterrättelse.

20 §.

För — — — — — sex.

Ordförande — — — — — sänder.

Ledamöterna i pensionsnämnd jämte en suppleant för varje ledamot väljas varje gång för fyra år, å landet av kommunalstämma eller av kommunalfullmäktige, där sådana finnas, och i stad av stadsfullmäktige eller, där sådana ej finnas, av allmän rådstuga. Vid val å kommunalstämma och allmän rådstuga iakttages, att varje röstande har en röst. Då inom ett pensionsdistrikt pensionsnämnd första gången valts, skall efter lottning halva antalet av de utsedda ledamöterna avgå vid utgången av andra året av den tid, för vilken de blivit valda, så ock suppleanterna för de sålunda avgående ledamöterna. Avgår ledamot eller suppleant under den för honom bestämda tjänstgöringstid, anställs fyllnadsval; och bör den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstått.

Sedan — — — — — ordförande.

Har beslut, på sätt i 19 § sägs, fattats om ändring i bestående indelning av pensionsdistrikt, skola uppdragen för ordförande, ledamöter och suppleanter i pensionsnämnd inom pensionsdistrikt, som av ändringen beröres, anses förfalla vid den tid, då beslutet träder i tillämpning, samt nytt förordnande av ordförande och suppleant för honom meddelas ävensom nytt val av ledamöter och suppleanter för dem förrättas.

23 §.

Pensionsnämnd sammanträder å ställe, som nämnden bestämmer, på kallelse av ordföranden, så ofta denne med avseende å inkomna ärendens antal och vikt finner det nödigt, dock minst en gång varje kalenderhalvår. Sammanträde skall av ordföranden, i samråd med det av pensionsstyrelsen jämlikt 27 § förordnade ombudet, utsättas till tid, då, enligt vad antagas kan, ombudet är oförhindrat att närvara. Tid och ställe för sammanträde låte ordföranden minst fjorton dagar förut kungöra i kyrka samt tillika på annat lämpligt sätt bringa till allmänhetens kännedom; varjämte ombud, som enligt 27 § må vara av lands-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

tinget för distriktet utsett, genom ordförandens försorg i god tid skall om sammanträdet underrättas.

Suppleanten — — — — besluten.

Ordföranden — — — — ångfartyg.

37 §.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1914; dock att 3, 19—28 samt 36 §§ skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse från och med den 1 september 1913.

Angående övergångsbestämmelser är i särskild lag stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1915; dock att vad i 7 § stadgas rörande undantag från den i samma § meddelade bestämmelsen om beräkning av äkta makars årsinkomst icke må tillämpas, när däri genom minskning skulle ske av rätt, som före nyssnämnda dag förvärvats.

Lag

om viss ändring av de i 37 § av lagen om övergångsbestämmelser i anledning den 30 juni 1913 om allmän pensions- försäkring meddelade övergångsbestämmelser.

Med ändring av vad 37 § andra stycket av lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring innehåller häremot stridande förordnas, att den, som den 1 januari 1914 fyllt femton men icke sextiosju år och redan

B) Lag

om övergångsbestämmelser i anledning den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

För den, som vid 1914 års ingång fyllt tjugufem år, skall den pension eller del därav, som jämlikt 6 § första

(Kungl. Maj:ts förslag.)

då var till arbete varaktigt oförmögen samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning antingen av enskilda personer eller ock delvis av enskilda och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar, skall äga rätt till understöd enligt 33 § av nämnda lag, dock att beloppet av sådant understöd skall bestämmas till samma procent av eljest stadgat understödsbelopp som för den, vilken under år 1914 förvärvat rätt till understöd, och att understödet skall utgå tidigast från och med år 1916.

(Utskottets förslag.)

stycket i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring eljest skolat beräknas för man till trettio och för kvinna till tjugufyra procent av erlagda pensionsavgifter, i stället utgå med följande procent av dessa avgifter, nämligen

<i>för man,</i>			
som fyllt	25,	men icke 30 år,	med 27 $\frac{1}{2}$ procent
»	»	30, »	» 35 » » 25 »
»	»	35, »	» 45 » » 22 $\frac{1}{2}$ »
»	»	45 år	» 20 »

<i>och för kvinna,</i>			
som fyllt	25,	men icke 30 år,	med 22 procent
»	»	30, »	» 35 » » 20 »
»	»	35, »	» 45 » » 18 »
»	»	45 år	» 16 »

Den ökade kostnad, som av denna bestämmelse föranledes, bestrides av statsmedel.

2 §.

Rätt till understöd enligt 33 § i lagen om allmän pensionsförsäkring tillkommer ej den, som vid 1914 års ingång fyllt femton år och redan då var till arbete varaktigt oförmögen samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar.

3 §.

1 mom. För den, som före utgången av år 1929 förvärvat rätt en-

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

ligt lagen om allmän pensionsförsäkring till pensionstillägg eller understöd eller till ökning därav, bestämmes, med den begränsning, som omförmäles i 2 mom. här nedan, beloppet av pensionstillägg, understöd och ökning till följande procent av i nämnda lag eljest stadgat belopp, nämligen:

	för den, som under	
år 1914	förvärvat sådan rätt, till 50 procent,	
» 1915	» » » » 60	»
» 1916	» » » » 70	»
» 1917	» » » » 80	»
åren 1918—1929	» » » » 90	»

2 mom. För den, vilken vid 1914 års ingång fyllt sextiosju år, så ock för den, vilken vid nämnda tidpunkt fyllt femton men icke sextiosju år och redan då var till arbete varaktigt oförmögen samt år 1913 under sammanlagt mer än fyra månader åtnjutit full försörjning antingen av enskilda personer eller ock delvis av enskilda och delvis av fattigvården eller välgörenhetsinrättningar, bestämmes beloppet av understöd eller ökning därav till 50 procent av i lagen om allmän pensionsförsäkring eljest stadgat belopp.

4 §.

I fråga om pensionstillägg eller understöd, som i 3 § sägs, skall stadgandet i 31 § första stycket andra punkten av lagen om allmän pensionsförsäkring icke äga tillämpning; dock

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

att understöd, varom förmäles i 3 § 2 mom. här ovan, icke i något fall utgår för tiden före den 1 januari 1916.

5 §.

Vid bestämmande av årsinkomst enligt 7 § i lagen om allmän pensionsförsäkring skall hänsyn icke tagas till understöd från Vadstena krigsmanshuskassa, genom flottans pensionskassa utgående pensioner till avskedade båtsmän och marinsoldater eller gratifikationer och pensioner från Invalidhusfonden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1915.

2:o) att herr Olaussons motion, nr 15 i andra kammaren, icke måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 19 maj 1915.

På sammansatta stats- och lagutskottets vägnar:

AXEL SCHOTTE.